

פרוטוקול - ישיבה נט/של"ד של הממשלה - ט' באדר תשל"ד -

3.3.74

נכחו השרים:

- ג. מאיר - יו"ר, א. אבן, י. אלון, י. אלמוגי, י. בורג,
 ח. בר-לב, ח. גבתי, י. גלילי, מ. דיין (מאמצע סעיף 338),
 ש. הלל, ז. ורהפטיג, מ. חזני, פ. ספיר (מאמצע סעיף 339),
 מ. קול, ו. שם-טוב, ז. שרף.

- מ. ארנון - מזכיר הממשלה
 סא"ל א. בראון - לשכת שר הבטחון (מאמצע סעיף 339)
 מ. גזית - המנהל הכללי, משרד ראש-הממשלה
 (מאמצע סעיף 339)
 תא"ל י. ליאור - מזכיר צבאי לראש הממשלה
 (מאמצע סעיף 339)

סדר היום:

338. ש א ל ה
 339. השיחות עם מזכיר המדינה של ארצות-הברית -
 הפרדת הכוחות עם סוריה
 340. עניני בטחון (קריאת מגילת אסתר במערת-
 המכפלה)
 341. תזכיר - הצעת חוק והצעת חוק שירות בטחון
 (נוסח משולב) (תיקון מס' 10) (אמצעי זיהוי),
 תשל"ד-1974
 342. אשרור הסכם תרבות עם קמבודיה (הרפובליקה
 הקמרית) וכריתת הסכם תרבות עם לאוס
 343. אשרור ההסכם המכונן את המעבדה האירופאית
 לביולוגיה מולקולרית ("צמבו")
 344. תזכיר-הצעת חוק והצעת חוק בול בטחון (תיקון
 והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 10), תשל"ד-1974
 345. נסיעות שרים
 346. מכירת נשק

רשמו: י.מ.

א.ב.

בסוריה ישנה עכשיו מרירות נגד מצרים. אם זה נכון שמצרים הולכת לקראת שלום, הרי בסוריה ישנה מרירות על שמצרים הקדימה אותם. אם כן למה לנו לעודד ולדאוג לעזרת מצרים לתיווך ולמשא ומתן עם סוריה?

ועוד הערה. ישנה שאלה: למי דחוף יותר המשא ומתן על הפרדת הכוחות בגבול הסורי - האם לסוריה או לנו? לי נדמה שהענין הזה דחוף יותר לסוריה מאשר לנו.

שר הבטחון מ. דיין:

שכנע את הסורים!

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לי נדמה שהענין צריך להיות דחוף יותר לסורים מאשר לנו. אם אנחנו נצא מהתיזה, שהענין דחוף לנו יותר ויותר, אנחנו צריכים כמובן לדאוג לכל עזרה בענין זה מכל צד שהוא, אפילו מצד מצרים, וגם אם נסתכן בזאת שזה יביא תועלת כדי להשליט את מצרים על סוריה, וזה לא יועיל לנו. ההנחה שלי היא כי זה דחוף להם. אם כן למה לנו להאיץ בדבר?

המצב כיום הוא כזה, שבגבול שלנו עם סוריה כיום, הקו שלנו איננו קו ללא נשוא. חששו רק שגא מחר יתחילו לירות. השאלה היא זו: האם אנחנו יכולים להסתכן בכך שאם הם יירו או יחדשו את הקרבות, הסיכון בשבילם הוא גדול יותר מאשר לנו או להיפך? אם במצב כזה כמו שלנו, צד אחד בהפסקת האש מפחד כל כך וחושש כל כך מפני חידוש המלחמה על ידי הצד השני, הרי הצד הזה כבר מאבד את עמדתו במשא ומתן: בעיקר שבכל אותו הסכם על הפרדת הכוחות אין שום בטחון שמחר לא יאמרו לנו "ועכשיו נסיגה הלאה". נדמה לי שנופיע כמו שכתוב "כי רק תחנונים ידבר רש". אם מישהו חושש מכל יריה הבאה משם, אם חושבים כי הסכנה של חידוש הקרבות היא האסון הגדול ביותר ואין אנו מוכנים לכך, עלינו לדבר

תחנונים ולחפש עזרה מצרית וכל עזרה אחרת. אבל אז הפסדנו כבר את המשא ומתן.

נדמה לי שאנחנו צריכים להיות מאופקים יותר בענין זה. תבוא היוזמה מהם, תבוא היוזמה מצד קיסינג'ר כמתווך, אבל לא אנחנו צריכים להאיץ בזה.

אני מבין שעשינו הכל כדי לקבל את רשימת השבויים. אבל שנבוא יום יום לשאול - מתי עושים כבר את ההסכם הזה על הפרדת הכוחות, את זה איני מבין.

ראש הממשלה ג. מאיר:

איפה?

השר י. גלילי:

איפה אנחנו עומדים כל יום ושואלים זאת?

ראש הממשלה ג. מאיר:

תגיד לפחות "פעם ביומיים".

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יהיה פעם ביומיים.

אין אנחנו צריכים להיות מעוניינים לא בעזרה מצרית ולא בעזרה אחרת כדי להאיץ בדבר. הענין צריך להתבשל מאליו. אם נתאפק בענין זה, ואם יזמין אותנו קיסינג'ר, נצטרך לנסוע, אבל אין אנו צריכים להאיץ

בדבר.

יתכן, גברתי ראש-הממשלה, שכך באמת המצב. אם כך באמת המצב, הרי כיוונתי לדעת גדולים. היה לי רושם קצת אחר מנימת דבריו של שר החוץ, אם טעיתי - טעיתי. אם זה מקובל שלא עלינו לקחת את היוזמה בידיים כי אם להיענות ליוזמה של אחרים ואם לא עלינו לחוץ בענין זה, אני מבין. צריך גם לזכור שזה יהיה רק הסכם ארעי שאינו פותר ולא כלום ושהוא איננו מבטיח לנו הפוגה לזמן רב.

אבל אם זה אחרת, טוב שכיוונתי לדעתך.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה להעיר הערה בעקבות דבריו של שר הדתות ובעקבות הנושא שהוא נגע בו. זכיתי כבר לכמה הערות של מר בגין בועדת החוץ והבטחון ובמקומות אחרים: מדוע אתה אומר בפומבי שאם לא יהיה הסדר על הפרדת הכוחות עם הסורים, האש שם לא תיפסק? או מדוע אתה אומר שאם לא יהיו לנו הסדרים נאותים עם המצרים, המוטיבציה שלהם לגבי המלחמה יכולה להתחדש. לפי דעתו של מר בגין, ואני מבין שגם לפי דעתו של שר הדתות, אם אנחנו אומרים כן, אם אנחנו אומרים שאנחנו רוצים במשא ומתן או דבר כזה, הרי באמירה הזאת יש אחרי כן משום תוצאה שלילית, כי אם הם חושבים שאנחנו להוטים אחרי הסדר כזה, הם מעלים את המחיר. או לפי דברי בגין: אתה, שר הבטחון, נותן לגיטימציה לסורים, שמותר להם לירות, בשעה שהפסקת האש אוסרת עליהם לעשות זאת, כי אתה אומר שאחרת הם לא ישלימו.

אינני נכנס לפורמליסטיקה. היא אינה שווה ולא כלום. אם הסורים יורים או אינם יורים, האם זה מותנה בכך שאומר כי הם צריכים להקפיד על הפסקת האש? האם הם ייבהלו מאמירתי ולא יירו?

חשוב שנאמר לעצמנו מהו המצב. חשוב שנאמר זאת גם לממשלה, גם לצבור וגם לחיילים. אם אנחנו חושבים שאנחנו צריכים לשבת במרחק של 43 קילומטר מדמשק ושהקו הזה הוא קו חשוב לנו, חשוב להתנחלות וחשוב להגנה - אנחנו צריכים לומר זאת לעצמנו ולצבור שלנו, שאם תהיינה אבדות, ואם יהיו קשיים עם דובונים ובלי דובונים - הרי עלינו להחזיק שם 20,000 מאנשי המילואים.

שר הדתות אומר שזה אינו לוחץ עלינו, שזה לוחץ על הסורים. יכול להיות שעל 20,000 מאנשי המילואים זה לוחץ בהחלט, הם אינם יודעים מדוע הם צריכים לשבת שם. אם אין אנחנו רוצים לסגת משם ולעשות הסדר, הסדר שמתאים לנו - נשב שם. אבל החיילים חייבים לדעת מדוע עליהם לשבת שם. אנחנו חייבים לומר גם לצבור את עמדתנו. כשם שאני מניח כי שר הדתות מעריך שאנחנו צריכים לומר באופן יסודי לצבור מה הם המקומות שאנחנו חושבים כי איננו צריכים לסגת מהם. אנחנו חייבים לומר גם לצבור שלנו וגם לערבים וגם לעולם מה הם המקומות שאיננו חושבים כי אנחנו צריכים להתנחל בהם ולשבת בהם ישיבת קבע ושנחנו מעוניינים להגיע להסדר.

השאלה "על מי זה לוחץ?". זוהי באמת שאלה. לו היתה זאת רק שאלה אובייקטיבית, אפשר היה לומר, כי לפי המפה זה לוחץ עליהם. אנחנו על יד דמשק ואין הם על יד תל-אביב. אבל לא זוהי השאלה. גם בקשר לשאלה על מי זה לוחץ יותר, בשעה שלהם יש 15,000 מתושבי הכפרים היושבים במחנות פליטים ולנו יש שם רק חיילים - זה מוכיח שעליהם זה לוחץ יותר. אבל השאלה היא: מהי מידת הרגישות שלהם לגבי העובדות האלה? עובדה היא שעברו ארבעה חדשים עד שקבלנו את רשימת השבויים. הצענו להם מלכתחילה שניתן ל-15,000 התושבים, וביניהם נשים וילדים, שעזבו משקים ובתים ואדמה, לחזור. והנה הם יושבים בחורף הזה בפרוורי דמשק ללא דובונים, ואסאד אינו מרגיש שזה לוחץ עליו ביותר. והיו דרושות 20,000 קומבינציות מתחת לאדמה על ידי קיסינג'ר ועל ידי סאדאת כדי להוציא מאסאד את רשימת השבויים. והאם אתה חושב שאחרי זה יאמר אני רוצה להחזיר את התושבים למקומותיהם ותקבלו את השבויים? לא. והנה הבתים שלהם נהרסים והמשקים שלהם נהרסים. לפעמים אני חושב לעצמי: הרי זוהי חברה עניה, ארץ עניה, סוריה היא

ארץ עניה, איך הם יכולים להרשות לעצמם שכל זה ייחרב - מטעים ושדות ובתים ומפעלי השקיה? והכל כמובן נהרס, כי מסתובבים שם טנקים והצבא שלנו יושב שם ועושה חפירות. ושום דבר לא איכפת להם. והם יודעים שאנחנו מוכנים לסגת משם ולהחזיר את התושבים למקומותיהם תמורת השבויים שלנו, תמורת 63 או 65 שבויים אנחנו מוכנים לתת ל-15,000 לחזור למקומותיהם ולמשקיהם ולבתיים. ואם אני אומר בפאתוס וגם השר ורהפטיג יאמר, שזה לוחץ עליהם יותר, זה אינו משנה את העובדה, שאסאד וחבריו ישנים היטב בלילה ושום דבר אינו זו.

דבר שני: בגין ואחרים מסבירים שאיננו צריכים להכנע ללחצים של אמריקה. אפשר לחשוב שהאמריקאים לוחצים עלינו שנעשה כך ונעשה כך, ואנחנו צריכים רק לעמוד בלחץ הזה. האמת היא שאנחנו צריכים ללחוץ על האמריקאים שלא ייפרדו מאתנו. עובדה היא שהאמריקאים יכולים לחיות בקו הזה בסוריה בלי הסדר על הפרדת הכוחות. לפי דעתי אנחנו לוחצים הרבה. אין אנחנו מעוניינים לשבת בקו שאין לנו כל עניין לשבת בו. אין לנו עניין להמשיך במלחמה, שלא היינו מעוניינים לא בהתחלתה ולא בהמשכה. אין לנו עניין בספירל של האיבה.

שאלנו את קיסינג'ור: מה המהלך הבא של המשא ומתן עם מצרים? אמר: המשא ומתן עם סוריה. לפני שאפשר יהיה לדבר עם המצרים על משהו נוסף, צריך להידבר עם סוריה. כך הם בנויים, שיש ביניהם קשר. אנחנו נמצאים במצב שאנחנו רוצים להגיע למשהו יסודי עם מצרים וכמובן עם ארצות הברית, ובאמצע תקועים הסורים.

אין אני רואה פגם בזה שהרוסים יידעו, שהערבים יידעו, שהמצרים יידעו ושכל העולם האחר יידע, שאנחנו רוצים לבוא לידי הסדר עם הערבים. מה הבושה בזאת? מהו כוח המיקוח שזה יוסיף לסורים? ואם הם יגידו שאין הם רוצים בהסדר, איני חושב שמצבנו בארצות הברית יהיה אז פחות טוב, כאשר אנחנו אומרים שאנחנו רוצים בהסדר אתם והם יאמרו שאינם רוצים בו. ישנם אנשים הגונים בארצות הברית ויש עתונות בארצות הברית, שיקבלו זאת כשאנחנו נבוא לארצות-הברית ונאמר, אנחנו רוצים מכם כסף ונשק ואנחנו רוצים הסדר עם הסורים,

והסורים אינם רוצים בו - תהיינה ידינו נקיות.

למה לנו ליצור מצב הפוך? לכשנגיע למשא ומתן אתם, הרי מה שלא נרצה - לא ניתן להם, ומה שכן נרצה - כן ניתן להם. אפילו בעולם הערבי, אפילו בין תושבי השטחים, אפילו במצרים מצבנו יהיה טוב יותר והאזירה מסביבנו תהיה טובה יותר, כאשר הם יידעו מי מעכב את ההסדר עם סוריה - שעושים זאת הסורים ולא ישראל. ישראל מעונינת כל יום להגיע להסדר. אני אומר "כל יום". כל יום בבוקר אני רוצה שיהיה הסדר ושיחזרו השבויים ושנוכל לשחרר את אנשי המילואים ושנוכל להגיע עם הסורים לקו מוסכם. חבל על כל יום שזה נדחה. אני חושב שמצבנו במצרים יהיה אחרי הידיעה הזאת טוב יותר ונוח יותר. המצרים יכולים לומר לסורים: מה אתם רוצים? ישראל מוכנה להסדר. כי כאשר זה אחרת יכול העולם הערבי ויכול פייסאל לומר: הישראלים אינם רוצים בשלום, הם אינם מוכנים לרדת מעל דמשק, האם תרצו ללכת לקראתם ולבטל את האמברגו? ילחצו האמריקאים עליהם. האם לכך אנחנו חותרים?

שר הבריאות ו. שם-טוב:

בקשר למצב שנוצר בצבור אחרי קבלת רשימת השבויים ואחרי הביקור של אנשי הצלב האדום אצל השבויים עלי לומר, כי לפני קבלת הרשימה היתה התקפה ארסית מאד על הממשלה גם מעל במת הכנסת וגם בעתונות. איני יודע אם קראתם מאמר של מתי גולן שבו אמר כי הממשלה שיקרה, והוא ציטט "אמרתם לכם שהיתה שיחה טלפונית". אבל הוא שכת שבאותה כתבה האשים את הממשלה שהיא נסוגה לאחור שאמרה שלא תיכנס למשא ומתן בלי קבלת רשימת השבויים ובלי ביקור אנשי הצלב האדום אצלם.

אני מעלה את הנושא הזה, כי לדעתי צריך להשתמש בהזדמנות ראשונה ולומר מעל במת הכנסת - איני יודע מי יעשה זאת - מה אמר תמיר בנאומו ובמה הוא האשים את הממשלה ומה המצב באמת.